Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Lausunto
4.9.2026

Asia: K 19/2026 vp Valtioneuvoston ilmastovuosikertomus 2026

Ilmastovuosikertomuksella valtioneuvosto raportoi vuosittain eduskunnalle tiedot päästökehityksestä, keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman sekä maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toteutumisesta sekä etenemisestä kohti asetettuja päästövähennystavoitteita. Ilmastokertomuksessa tarkastellaan myös eri sektorien päästökehitystä ja toimenpiteitä päästöjen vähentämiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö on ollut mukana ilmastovuosikertomuksen valmistelussa. Ilmasto- ja energiapolitiikan valmistelussa työ- ja elinkeinoministeriölle kuuluvat teollisuuden energiankäyttö, teollisuuden prosessipäästöt, loppuenergian ja sähkön kulutus, energian kokonaiskäyttö sekä sähkön ja kaukolämmön hankinta. Teollisuuden ja energiantuotannon päästöt kuuluvat suurelta osin EU:n päästökauppajärjestelmän piiriin ja vain pieni osa näistä päästöistä kuuluu taakanjakosektorille.

Työ- ja elinkeinoministeriö lausuu ilmastovuosikertomuksesta seuraavaa:

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että ympäristöministeriön johdolla valmisteltu ilmastovuosikertomus antaa laajan ja yksityiskohtaisen kuvan Suomen kokonaispäästöjen kehityksestä ja toteutettujen päästövähennystoimien vaikuttavuudesta ja riittävyydestä.

Työ- ja elinkeinoministeriön sektorin osalta päästökauppajärjestelmän hintaohjauksen lisäksi keskeisiä päästövähennystoimia ovat energiatehokkuutta, uusiutuvaa energiaa sekä sähköistymistä edistävät tuet, verot ja muut toimet. Toimista monet ovat kansallisia.

Vuonna 2025 yleiseen päästökauppaan (ETS1) kuuluvien suomalaisten laitosten päästöt olivat yhteensä 11,9 Mt CO2 -ekv. Päästöt vähenivät edellisvuodesta 1,4 Mt CO2 -ekv. eli 11 %. Päästökauppasektorin energiaperäiset päästöt laskivat johtuen fossiilisten polttoaineiden ja turpeen kulutuksen laskusta. Lisäksi päästöjen vähenemiseen vaikutti tuulivoiman tuotannon kasvu sekä sähkön nettotuonnin lisääntyminen. Teollisuuden prosessien ja tuotteiden käytön päästöt sen sijaan kasvoivat. Vuodesta 2005 päästökauppasektorin päästöt ovat vähentyneet 21,2 Mt CO2 -ekv. eli 64 %. Energiaperäisten päästöjen osuus päästökauppasektorin kokonaispäästöistä oli vuonna 2025 noin 68 % ja teollisuuden prosessipäästöjen ja tuotteiden käytön noin 32 %.

Energiasektorin päästöt muodostivat 66 % Suomen kokonaispäästöistä vuonna 2025. Sektoriin lasketaan mukaan myös liikenne, jonka päästöt olivat niin ikään laskusuunnassa. Liikenteen päästömäärä pieneni 0,7 Mt CO2 -ekv. vuodesta 2024.

Päästökauppajärjestelmä on EU-tasolla toimiva harmonisoitu ohjausmekanismi, jota ei voi kansallisella tasolla säädellä. Keskeinen päästökauppasektorin päästökehitykseen vaikuttava tekijä on päästöoikeuden hinta. Korkea päästöoikeuden hinta kannustaa toimijoita vähentämään fossiilisten polttoaineiden käyttöä ja siirtymään vähäpäästöisempiin energialähteisiin ja teollisuusprosesseihin. Sähköntuotannossa polttoon perustuva tuotanto on vähentynyt samalla kun tuulivoiman ja ydinvoiman määrä on kasvanut merkittävästi. Vuonna 2025 hiilidioksidineutraalin sähkön osuus oli jo 96 % Suomen sähköntuotannosta. Osuus nousi edellisestä vuodesta prosenttiyksikön. Teollisuudessa ja kaukolämmön tuotannossa sähkökattilat, lämpöpumput ja ylijäämälämmön hyödyntäminen ovat yleistyneet. Kaukolämmöntuotannossa fossiilisten polttoaineiden ja turpeen osuus oli vuonna 2025 enää 13 %. Osuus laski kahdeksan prosenttiyksikköä vuodesta 2024.

Jätteiden energiakäytöstä eli jätteenpoltosta aiheutuvat päästöt raportoidaan energiaperäisinä päästöinä, eivätkä ne siten sisälly jätteiden käsittelyn päästötietoihin. Jätteenpolttolaitokset raportoivat ensimmäistä kertaa päästötietoja vuonna 2025 päästökauppalainsäädännön mukaisesti, vaikka ne kuuluvat taakanjakosektorille. Suomessa yksi jätteenpolttolaitos on ilmoittanut suunnitelmista hiilidioksidin talteenottamiseksi ja varastoimiseksi. Talteenotettu hiilidioksidi on tarkoitus kuljettaa ulkomaille varastoitavaksi (Carbon capture and storage, CCS). Lisäksi useat jätteenpolttolaitokset suunnittelevat talteenottohankkeita, joissa hiilidioksidia hyödynnettäisiin tuotteissa (Carbon capture and utilization, CCU).

Hiilidioksidin talteenotto ja hyötykäyttö tai varastointi voivat parantaa päästökauppasektorin päästökehitystä entisestään. Näiden teknologioiden yleistyminen edellyttää EU-sääntelyn selkiintymistä ja taloudellisia kannustimia tai tukia.

Vuonna 2025 päästöoikeuden hinta vaihteli välillä 60–85 €/tCO_2 keskihinnan ollessa 73 €/tCO_2. Hinta oli noin 10 €/tCO_2 edellisvuotta korkeampi, mutta ei kuitenkaan yltänyt aivan vuosien 2022–2023 tasolle. Päästökaupan rinnalla on myös käytössä kansallisia ohjauskeinoja päästökauppasektorille, kuten energiaverotus, energiatuet, energiatehokkuustoimet sekä toimet hiilen energiakäytön lopettamiseksi. Hallitus on 4.12.2025 hyväksymässään kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa linjannut toimia, jolla vauhditetaan puhdasta siirtymää myös päästökauppasektorilla.

Kansallisia toimia

Päästökaupan rinnalla on myös käytössä kansallisia ohjauskeinoja, joilla voidaan vaikuttaa Suomessa päästökaupan piirissä olevien laitosten päästökehitykseen. Näitä ovat energiaverotus, energiatuet ja muut tuet, energiatehokkuustoimet sekä toimet hiilen energiankäytön lopettamiseksi. Päästökauppajärjestelmän soveltamisalaan kuuluvat laitokset ovat energiaverojärjestelmän piirissä ja niihin kohdistetaan samat verotasot ja säännöt kuin päästökaupan ulkopuolisille tahoillekin. Vuonna 2020 valmistuneet toimialojen vähähiilisyystiekartat päivitettiin vuosina 2023–2024. Tiekartat lisäävät toimialojen tietoisuutta päästövähennysten mahdollisuuksista ja niihin sitoutumista.

Vuosille 2021–2025 voidaan myöntää takautuvasti erillistä energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistukea, joka otettiin käyttöön vuonna 2022. Kansallisesti on sovittu, että tuensaajien tulee käyttää vähintään 50 % saamastaan tuesta kehittämistoimiin, joilla edistetään kasvihuonekaasupäästöjen vähentymistä, energiankäytön tehostamista, lisätään uusiutuvan energian osuutta tai edistetään sähköistymistä. Vuonna 2025 tukipäätöksiä tehtiin 57 ja tukea myönnettiin yhteensä noin 149,9 miljoonaa euroa.

Vuonna 2022 muun muassa kaukolämpöä tai -kylmää tuottavat lämpöpumput ja sähkökattilat siirrettiin alempaan sähköveroluokkaan II. Tällä on kannustava vaikutus sähköistää fossiilisia polttoaineita ja biopolttoaineita käyttäviä prosesseja ja tuotantoa teollisuudessa sekä kaukolämmön tuotannossa. Vuonna 2025 sähkökattiloilla tuotetun kaukolämmön tuotannon kasvu jatkui. Vuonna 2025 sähkökattiloilla tuotettiin lämpöä 2584 GWh:ta, kun edellisenä vuonna tuotanto oli 1544 GWh.

Energiavirasto hallinnoi ja ohjaa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle kuuluvia energiatehokkuustoimia, joista keskeisimmät edistämistoimet ovat energiatehokkuussopimukset, energiakatselmukset, alueellinen energianeuvonta sekä ekologisen suunnittelun ja energiamerkintöjen tuoteryhmäkohtaisten asioiden valmistelu. Energiatehokkuussopimukset ovat valtion ja toimialojen yhdessä valitsema tapa täyttää Suomelle asetetut kansainväliset energiatehokkuusvelvoitteet. Vuosille 2017–2025 solmituissa vapaaehtoisissa energiatehokkuussopimuksissa oli mukana 780 yritystä ja niiden reilut 7 600 toimipaikkaa sekä yli 160 kuntaa ja kuntayhtymää. Sopimuksiin sitoutuneiden alojen energiankäyttö kattoi noin 60 prosenttia Suomen kokonaisenergiankulutuksesta. Uusi kymmenvuotinen sopimuskausi käynnistyy vuoden 2026 alusta.

Energiatuet muodostavat merkittävän toimenpidekokonaisuuden. Vuonna 2025 kansallista energiatukea myönnettiin yhteensä noin 68,3 miljoonaa euroa. Tukea myönnettiin uusiutuvan energian hankkeisiin noin 50,4 miljoonaa euroa ja energiatehokkuushankkeisiin noin 17,9 miljoonaa euroa. Suurin osa tukimäärästä, noin 49,5 miljoonaa euroa, kohdistui suuriin demonstraatiohankkeisiin. Niin sanottua RRF-energiainvestointitukea (EU:n elpymis- ja palautumisvälineen rahoitus) ei enää myönnetty vuonna 2025.

Kivihiilen käyttö on vähentynyt ripeästi viime vuosien aikana, mihin on myötävaikuttanut erityisesti laki hiilen energiakäytön kieltämisestä ja kivihiiltä korvaavien energiahankkeiden investointituki, jota myönnettiin vuosina 2020–2021 seitsemälle hankkeelle. Kevääseen 2025 mennessä kaikki kivihiiltä energiantuotannossa aikaisemmin käyttäneet laitokset ovat joko suljettu tai muunnettu käyttämään korvaavia polttoaineita.

Petteri Kuuva
Teollisuusneuvos
Työ- ja elinkeinoministeriö